Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Ročník II. Ve Varšavě a v Lucku, dne 15. března 1929. **Číslo 5.**

BUDITEL

ORGÁN ČECHOSLOVÁKŮ V POLSKU.

VYCHÁZÍ 1. a 15. KAŽDÉHO MĚSÍCE.

Redakce a administrace pro Volyň: Łuck, Jagiellońska 16.

Administrace pro ostatní Polsko a zahraničí: Warszawa, Mazowiecka 11.

T. G. MASARYK, VŮDCE ČSL. NÁRODA A JEHO OSVOBODITEL.

Na oslavu 79. narozenin presidenta Čsl. republiky T. G. Masaryka uspořádala Čsl. Beseda ve Varšavě dne 7. března akademii, na níž o hlavních zásadách filosofické a politické činnosti pres. Masaryka promluvil tisk. attaché Ed. *Parma*. Otiskujeme jeho přednášku v doslovném změní, očekávajíce, že bude zajímat i naše čtenářstvo. Red.

Ne nadarmo nazval osvobozený čsl. národ svého prvního a dosavadního presidenta T. G. Masaryka, který se dnešním dnem dožívá svého 79. roku, „Osvoboditelem národa, tatíčkem Masarykem." Masaryk filosof, učitel národa a politik, jehož kolébka stála v malé slovácké chalupě v Hodoníně na Moravě, podal nezvratný důkaz nám a celému světu, že i malý člověk je schopen věcí velikých, dovede-li jen pro ně vytrvale a obětavě pracovat. Masaryk to byl, v němž z kovářského učně, učitelského pomocníka a konečně gymnasijního a universitního, těžce životem se probíjejícího studenta vyrůstá universitní profesor, zasahující ponenáhlu, ale stále hlouběji do všech oblastí národního života čsl., Masaryk to byl, který se po všelikých protivenstvích nakonec stává vůdcem čsl. národa, Masaryk to byl, v němž vyrostl nesmiřitelný a neúprosný mstitel křivd, habsburskou dynastií za 300leté poroby na čsl. národě napáchaných, a Masaryk to byl, který v rozhodující dějinné chvíli, neohlížeje se na svůj pokročilý věk, opouští vlast, aby svobodně za hranicemi řídil osudy revoltujícího se národa a aby po nadlidském úsilí konečně národ čsl. osvobodil! Tímto svým, v dějinách lidstva ojedinělým činem se postavil Masaryk do řady, v níž stojí Hus, Žižka, Chelčický, Komensky, Dobrovský, Palacký a Havlíček, a toho jeho činu bude vzpomínati celý čsl. národ s neskonalou vděčností tak dlouho, dokud bude existovat! To není vděčnost a láska oficiální a předstíraná, to je vděčnost a láska ryzí, čistá, synovská, opravdu horoucí.

Nuže, co jest onou tajemnou hnací silou, která vede Masaryka přes všecky veliké a mnohdy opravdu nepřekonatelné překážky až k tomu to blahoslavenému, vítěznému konci? V čem tkví onen zázračný pramen omlazující síly, která staví 64letého, šedivého profesora v čelo národa v jeho nejosudovějších hodinách a která jej posílá daleko za hranice vlasti do divé vichřice světové války, aby z něho učinila vůdce a osvoboditele utlačovaného národa čsl.? V čem spočívá ono veliké tajemství Masarykova úspěchu, který osvobozuje 300 let jařmený národ čsl., který se stává osou všeho osvobozovacího zápolení, zahájeného velikou válkou světovou, a který zakládá a tak šťastně řídí samostatný stát čsl.?

Celý Masarykův život jest vyplněn hledáním pravdy, pro niž umřel Hus, pro kterou bojoval Žižka a pro niž trpěl a pracoval Havlíček. Hledáním této pravdy si Masaryk získává jméno fanatika pravdy. Již ve Vídni, kde dokončuje gymnasium a absolvuje universitu, dochází Masaryk k poznání, že jen ve vědění je pokrok a že jen pravdou je možno docíliti práva. Vědou a kritikou pídil se po pravdě nejen z pohnutek vědeckých, ale aby hledal správnou životní cestu pro člověka i pro sebe, aby hledal a našel cestu k zdokonalení celku i jednotlivců. Pravda jest pravdou pro všecky, tedy ovšem i pro tebe, učí Masaryk. Jestliže tedy něco za pravdu uznáváme a doporučujeme, jsme povinni to doporučovat především sobě samým.

Jako hlasatel pravdy se stal Masaryk zakladatelem českého realistického směru vědeckého, filosofického i politického. Realismem chtěl Masaryk odstranit především názorovou mlhavost

a dobrodružnost a zaměnit je konkretností. Masarykův realismus směřuje k popularisaci celé vědy a filosofie do te míry, aby byly přístupny všem vrstvám národa, Masaryk usiluje o socialisaci celé výchovy filosofické. Na základě vzdělání káže zkoumat skutečnost, nežádaje trpného souhlasu s ní. Proto také nechce se na př. v politice slepě přidržovat historie, ale učí, že reální politik musí historii tvořit.

Slovo pravda obsahuje pro Masaryka nejenom souhlas se skutečností, ale také všecko to, co jest dobré ve smyslu morálním. Proto klade důraz nejen na znalost věci, na vědění, ale současně i na morálnost. Žádá morálnost všude, v celém životě jednotlivců i národa, tedy i v politice. Chce míti mravnost i v hospodářské politice. Mravnosti je nám třeba ve styku s bližními, mravnosti potřebuje i stát, republika a demokracie. Masaryk nevěří, že by te sociální reforma mohla dokonati na cestě výlučně hospodářské. Je nutno provésti reformu mravů a názorů. Mravnost jest pro Masaryka dokonce podmínkou nezávislosti, svobody a dokonce i existence národní. Neodvislost nestačí k udržení a osvobození národa, osvobodí nás toliko mravnost a vzdělání. I politická neodvislost je důsledkem pravdivého života národního — ztratili jsme ji, jakmile jsme přestali žít mravně. Proto Masaryk vždy žádal nápravy srdce i hlavy, citu i rozumu, usiluje o harmonii obou. Masaryk se hlásí k těm kdož budují mravnost na citu, ale nedomnívá se, že by cit měl býti v rozporu s rozumem. Soudí, že harmonie citu s rozumem, a jistá převaha citu nad rozumem může býti základem mravnosti. Aby rozum mohl sloužit srdci, je třeba jej vzdělávat. Věda je moc. Člověk vzdělaný jest si vědom toho, co ví a čeho neví, kritisuje nejen jiné, ale především sebe. Jest skromným, usuzuje způsob agnostickým (poznávacím) a žádá pro sebe i jiné svobodu a tolerantnost. Býti moudrým, toť náš cíl, mnohovědění nás nespasí. Filosofii pěstuje Masaryk nikoliv pro filosofii, ale pro život. Buduje na ní svůj vlastní život a chce ji učinit základem života národního. Poznanými zásadami se řídí a ve vhodné příležitosti o nich poučuje ostatní. Ale nemiluje mnohomluvnosti a povídavosti. Svým přesvědčením se spravuje důsledně i v nejmenších záležitostech, ale nevylučuje kompromisu v metodách práce. Žádným kompromisem nesmí býti ovšem dotčena zásada.

Hledaje filosofické základy života, musil se Masaryk zaměstnávat otázkami ducha a hmoty, věčnosti a života, Boha a náboženství. Učí nepohrdat hmotou a tělem proto, že duch jest čímsi vyšším, a dovozuje, že hmota a tělo nejsou bez ceny. Pramenem zla není Masarykovi hmota a tělo, ale duch! Kdo se stává nečistým, upadá napřed duchem a pak teprve tělem. Proto jsme povinni vážiti si svého čistého těla a potom padnou špatné ideály krajního asketismu i libertismu.

Odtud vyplývá také Masarykův názor na ženu. Masaryk jest proti snižování ženy a odmítá i všecky extrémy v poměru k ní, a to i asketické pohrdání ženou i volnou lásku. Masaryk hlásá, že společnost potřebuje vyššího manželství a vyšší lásky. Ženy si musíme více vážit, výše ji cenit. Názor, že žena existuje toliko pro muže, že jej má činit šťastnym a že jest jeho hračkou — nutno konečně odmítnout. Žena má stejné právo na samostatnost jako muž — neexistuje pro muže, podobně jako muž neexistuje pro ženu. V rodině již musí ustat nadvláda mužova nad ženou a dětmi. Žena a muž představují lntimní sociální iednotku, proto nemůže býti řeči o otázce ženské, podobně jako nemůže býti řeči o otázce mužské. Ženská otázka není otázkou výlučně ženskou, ale je zároveň i otázkou mužskou, dětskou, slovem kulturní, všelidskou. Rozhodně se vyslovil Masaryk, jak již naznačeno, proti tak zv. volné lásce. Hlásají volnou lásku. Nikoliv! Lásku — ano! Lásku nikoliv sentimentální, nikoliv romantickou, ale lásku muže a ženy, navzájem úplně rovných. — V čistotě mužova poměru k ženě, v čistotě manželství spatřuje Masaryk problém každého národa, zvláště pak národa malého. Toliko jednoženství a jednomužství jest skutečnou zárukou síly, životnosti a pokroku. Poněvadž nikoliv jednotka, ale toliko rodina jest pravdivou jednotkou sociální, musíme se starat, aby rodina byla očištěna, posvěcena. Národ žijící v polygamii se ještě neprobudil, ale spí v ohledu morálním i duchovmní.

Přemýšlení o čistém a zdravém těle a duchu vedlo Masaryka také k abstinenci v požívání alkoholu. Abstinence, podobně jako zdrženlivost vůbec, jest pro Masaryka příkazem pokrokokv etiky, jejímž cílem jest nový, obrozený člověk. Budoucnost náleží zdrženlivým, to jest těm, kdož se povznesli k vyššímu, morálnějšímu světovému názoru i způsobu života. Masaryk jest přesvědčen, že politická i náboženská svoboda není možná tam, kde pijí, poněvadž jenom zdrženlivý člověk panuje žad sebou a ubrání své svobody před jinými. Alkoholism brzdí pokrok zdra-

vý rozvoj, udržuje lidi v dávných názorech a předsudcích.

O pokrok usiluje Masaryk celým životem. Ale pokračovat, to znamená pro Masaryka překonávat zlo. I dobro možná překonávat, můžeme-li je nahradit ještě něčím lepším. Ale Masaryk nechce se stále honit za něčím novým, není-li toto nové ještě čímsi lepším. To není pokrok, leč toliko moda, filosofie okamžiku. Každý jednotlivec musí usilovat o vlastní pokrok a tím i o pokrok společný, poněvadž bez takového pokroku, zlepšování a umravňování není pokroku v historii, není pokroku sociálního. Neboť historie a společnost, to nejsou nějaké mythické skutečnosti mimo život. V podstatě věci já, ty, on, my všichni jsme společností a historií. Pokrok jde pomalu vpřed, ale jde. Proto třeba věřit, že život jednotlivců a celku se zlepšuje a že bude stále lépe. Kdo věří v pokrok, nebude netrpělivým, ale bude klidně pracovat pro pokrok. Masaryk se vyznačuje takovýmto klidem po celý svůj život.

Pracovat, toť první podmínka všelikého pokroku. Třeba pracovat systematicky, pilně, stále a vytrvale. Pouštět se do práce od případu k případu, to není práce. Masaryk sám o sobě mohl povědět s čistým svědomím, že celý svůj život neskládal rukou v klín za žádnych okolností. Žádá ale, aby práce měla vždy dobrý cíl. Práce sama o sobě nás nespasí, jde o cíl, k němuž se chceme přiblížit. Mefisto také pracuje, mnoho a moudře. Ale běží o vědomou práci ve službách velkého cíle, ve službách mravního obrození národa Takovou prací nemusí být jen pronášení řečí, politikaření nebo agitace — třeba je práce drobné, nemilé, svědomitého plnění povinností všedního života. Heroism budoucnosti spočívá v plnění toho, co jest pro všecky nudné, a čeho nikdo nechce dělat. Masaryk nemá času naříkat a být pesimistou či optimistou, poněvadž cítí povinnost a potřebu, neustále pracovat.

Základem všech těchto Masarykových názorů jest jeho nábožensko-etická fikosofie, k níž došel od Platona studiem evangelií, studiem *Humea, J. St. Milla, A. Comtea, Pascala k Tolstému a Dostojevskému*. Ještě za dob universitních studií psal proti Schopenhauerovu pesimismu, psal doktorskou disertaci o „Podstatě duše u Platona“ (Das Wesen der Seele bei Plato) a později slavnou habilitační práci o „Sebevraždě jako hromadném sociálním zjevu dnešní doby“ (Der Selbstmord als soziale Massenerscheinung der Gegenwart, vyšla knižně roku 1881), v níž na základě statistiky dokázal, že hlavní příčiny tohoto smutného zjevu nutno hledat v beznáboženskosti a v nábožensko-etické lhostejnosti novodobé společnosti. Masarykovo náboženství již tehdy není náboženstvím církevním a nekryje se také s morálkou. Morálka není náboženstvím ani obráceně. Člověk může býti horlivým věřícím, oddaným své církvi, ale nemusí býti při tom mravným, může být dokonce nemravným. Mravnosti a náboženství potřebuje Masaryk pro život. Nepotřebuje mravnosti a náboženství in abstracto, ale v životě, v hospodářství a v politice. Masaryk touží po takovém náboženství, které nespočívá na slepé víře, ale na víře uvědomělé, na víře, která prošla ohněm kritiky a stala se tedy přesvědčením. Víra ve věčný život jest pro Masaryka základem víry v život pozemský. Život i práce jsou založeny na víře, naproti tomu skepticism a pochybovačnost nejsou schopny práce. Masaryk učí: Nezahálej, ale zachovej klid, neboť jsi věčný. Věčnost nepočíná teprve po smrti, věčnost existuje již nyní, v této i v každé chvíli. Je-li moje duše nesmrtelná, jest nesmrtelná již v tomto životě a nikoliv teprve po smrti. Proto ji musím zachovat čistou a zdokonalit ji všemi přívlastky dobra, vědění a umění. Nic neodkládat na jakousi dalekou věčnost. Proto žít a konat všecko sub specie aeternitatis, pod zorným úhlem věčnosti.

S takovými zásadami přišel Masaryk roku 1882 do Prahy, kde byla universita rozdělena na českou a německou, a zahájil svou činnost na české universitě, rozšiřuje ji postupně i na ostatní oblasti českého života. Vykonával veliký vliv na mládež, kterou učil žíti mravně, nelhát, nebát se, pracovat, myslit a všecko domyslit až do konce, dívat se na život vážně. Pro mládež napsal Několik myšlenek o úkolech českého studentstva, k mládeži mluvil v knihách Student a politika, Mnohoženství a jednoženství, a hlavně pro mládež r. 1885 napsal základní fiosofické dílo Základové konkretní logiky, které mělo veliký vliv na rozvoj české vědy. Pro uspořádání, prohloubení a rozšíření české vědy vydával Masaryk vědecký časopis Atheneum, později revui Naše doba, připravil novou encyklopedii českou a t. d. Českou vědu a český život vůbec začal budovat na základech pravdy a kritiky, na zásadě úcty k cizímu přesvědčení, které možno porážet jen důvody. Ven s pravdou! bylo jeho heslem. A hledaje pravdu, neznal bázně. Měl odvahu, hledat ji i tam, kde se toho nikdo neodvážil.

Takovým choulostivým terénem byla otázka

pravosti Rukopisů *Královédvorského a Zelenohorského*, jež byly považovány za jakési národní palladium. Prohlásil, že jest mravnější a mužnější, přiznat se k omylu, než jej bránit, třeba v něm žil celý národ, a na tomto základě s prof. Janem Gebauerem zahájil boj proti Rukopisům. Dokázal nepravost jejich, neohlížeje se na to, že celé veřejné mínění se stavělo proti němu. Podobně v procesu Hilsnerově r. 1899 vystoupil proti pověře o židovských rituálních vraždách a docílil zrušení dvojího rozsudku smrti, jehož provedení Hilsnera již již očekávalo. 1908 se postavil na obranu inšpruckého profesora Wahrmunda, který byl pro svou brožuru o světovém názoru křesť. a svobodné nauce za trest přeložen do Prahy. 1909 v proslulém Friedjungovském procesu se Masaryk postavil na obranu 53 v Záhřebu vězněných johoslovanských politiků a před celou Evropou dokázal, že ministr. Aehrenthal a rakouská diplomacie se nestyděla použíti padělaných dokumentů proti nenáviděným politikům jihoslovanským.

Tato jeho, cílevědomá a systematická činnost vyvolala v českém myšlenkovém životě hotovou revoluci, působila i na jiné slovanské národy a na vývoj politických věcí rakousko-uherských a vedla konečně k politické revoluci v době světové války.

Masaryk opřel celou svoji vědeckou a národní práci o širokou všelikou a mezinárodní základnu, od všelidství a mezinárodnosti vracel se zase k národnosti a slovanství. Podle jeho přesvědčení není protivy mezi nacionalismem a internacionalismem, neboť národové jsou přirozenými orgány lidstva a lidstvo je zase organisací jednotlivých národů. Ale Masaryk učinil základem svého slovanství poznání Slovanstva, k němuž nutno směřovati cestou pravdy, přísné, chladné, ale spravedlivé kritiky. Miloval Slovanstvo a miloval svůj národ, ale chtěl milovat skutečnost, nikoliv holý fantom. Kdo však miluje svůj, nemusí nenáviděti jiný národ. Masaryk volal po spravedlnosti pro jiné národy, ba i pro nepřátele.

Masaryk studoval otázku slovanskou v jejím celku i v částech. Počal psáti Slovenské studie, jejichž první část vyšla r. 1889. Ale hlavní jeho prací z tohoto oboru je veliké dílo Rusko a Evropa, vyšlé po německu r. 1913, po česku vyšly první dva svazky r. 1914—1919. V něm jest geniálním způsobem podán myšlenkový vývoj Ruska a jeho proudů filosofických a politických až do časů nejnovějších Masaryk se snaží poznati příčinnou souvislost a význam osudů Slovanstva, poněvadž s Kolárem věří, že historie národů není nahodilá, ale že se v ní projevuje plán Prozřetelnosti a že jest tedy úkolem historiků a filosofů, úkolem každého národa, tento světový plán pochopit, své místo v něm poznat a určit a postupovat dle něho při všeliké práci, tedy i práci politické.

Masaryk jest v živém kontaktě s celým Slovanstvem, jež miluje, ale na něž se též dívá kriticky. Učil se již v mládí všem hlavním jazykům slovanským, hleděl poznat slovanské literatury, historii i život jednotlivých národů slovanských, cestoval po krajích slovanských, udržoval styky s význačnými osobnostmi slovanskými, působil na slovanskou mládež v Praze studující a působil mocným vlivem na osudy slovanské. Koncepce jeho Nové Evropy velmi značně přispěla na Západě k vyjasnění předňtav o Evropě střední a východní. V této komcepci jsou státy malých slovanských národů podány již téměř tak, jak byly po válce uskutečněny. Rusko si Masaryk představoval jako federaci autonomních území. Abychom poznali poměr Masarykův k Slovanstvu, musíme znát také jeho práci Slované po válce. Masaryk soudí, že všeslovanská idea, panslavism může býti na delší dobu toliko činitelem kulturním a mravním, jakým byl před válkou Ale válka a poválečné podmínky velí všem evropským národůn, usilovat o shodu, vzájemnost a jednotu. Masaryk věří, že povstanou spojené státy evropské. Tato nová Evropa povstala ovšem pomalu a po částech. Nacionalismus zůstane, ale zmizí nacionální nenávist. Sjednocení Evropy bude doplněno a rozšířeno sjednocením celého lidstva. Humanitní program je součástí dnešního usilování o sjednocení celého liestva. Tento humanitní program bude vtělen v život Spojenými Státy Evropskými a k sjednocení evropských států přispějí slovanské národy svou vzájemností.

(Dokončení příště.)

NĚMECKÉ ŠKOLSTVÍ V POLSKU.

V poslední době byla v německém tisku vedena živá kampaň proti Polsku, kterému se vytýká nespravedlivý postup a násilné popolšťování pomocí škol. Dnešní situace lidového školství v bývalém záboru německém t. j. ve vojevodství poznaňském, pomořanském a hornoslezskem jeví se takto:

Na Poznaňsku je 229 státních a 100 soukromých škol německých, s 16.846 žáky a 74 stát-

ních škol polsko-německých, t. j. škol, kde jsou paralelní třídy polské a německé s 9.652 žáky. V Pomořansku je 37 státních a 13 soukromých škol německých, které mají celkem 2.893 žáky. Vedle nich je v této provincii, před válkou vystavené germanisaci v míře mnohem větší než Poznaňsko, 97 státních škol polsko-německých s 13.240 žáky. Na polském Horním Slezsku je 97 státních a 18 soukromých škol s 26.328 žáky a 1 smíšená škola, navštěvovaná 132 dětmi. Shrneme-li tyto číslice, shledáme, že v Polsku je 544 státních, 209 soukromých škol německých, tedy celkem 753, s úhrnným počtem dětí 68.249. Škol polsko-německých, vydržovaných státem, je 177 s 23.311 žáky.

Pokud jde o školství střední, nezavazuje úmluva o menšinách Polsko ke zřizování škol středních v jazyku národní menšiny. Jen Horní Slezsko činí v tom ohledu podle ženevské smlouvy mezi Polskem a Německem výjimku a tak najdeme dnes na polském Horním Slezsku 15 německých a 2 smísené střední školy s celkovým počtem 173 tříd a 5170 žáků. Přes to však Polsko nechalo Němcům střední školy i v Poznaňsku i Pomořansku. V prvním z těchto dvou vojevodství je 9 středních škol s 2367 a ve druhém 7 středních škol s 1322 žáky. Dohromady je v Polsku 38 čistě německých a 3 polsko německé střední školy.

Z těchto cifer vyplývá, že v 754 lidových školách vzdělává se 68.249 dětí, mimo to jest 177 škol polsko-německých, navštěvovaných 23.311 dětmi. Předpokládáme-li, že v dvojjazyčných školách polovice dětí připadá na národnost polskou a druhá na německou, zjistíme, že 79.905 německých dětí je vyučováno v mateřské řeči. Srovnáme-li tyto číslice s počtem Němců v Polsku, dostaneme poměr 9 : 100, který se neliší příliš od 10.7 : 100, kterýmžto procentem jest vyjádřen poměr dětí školou povinných k celkovému počtu obyvatelstva polského státu. Malá odchylka dá se vysvětliti všeobecně známou okolností, že polské rodiny mají více dětí než německé.

Tato čísla dokazují: že nelze vážně mluviti o nějakém útisku. Nespokojenost polských Němců má v jistém smyslu stejné příčiny jako Němců v ČRR: hledí si totiž udržeti výsady, které měli za pruského záboru, kdy 4 miliony Poláků v Německu nemělo ani jedné lidové školy a školy byly tehdy v první řadě nástrojem germanisačním. Vliv tento jest patrný v západních vojevodstvích polských ještě dnes, kdy tam určité procento dětí polských chodí do škol německých. Němcům v Polsku a jejich spojencům z říše a sousedních států jde tedy v první řadě o udržení školy jako politického činitele.

Z domova i ciziny

POLITICKÝ PŘEHLED

Nejdůležitejším vnitropolitickým problémem polským zůstává nadále otázka revise dosavadní polské konstituce, jíž se vytýká, že nevyhovuje. Vládní blok předložil v dohodě s vládou návrh, který znamená především upevnění moci presidentovy a vlády. Ale většina parlamentních stran se staví k tomuto projektu odmítavě, poukazujíc na to, že nelze dopustiti, aby rovnováha mezi moci zákonodárnou a výkonnou byla porušena. V sejmu se o novém návrhu živě diskutuje. Robotnik ze 3. března oznámil, že levicový blok (polská strana socialistická, Wyzwolenie a strana selská) předloží v nejbližších dnech vlastní návrh na změnu některých článků dnešní ústavy. Jejich projekt vychází ze zásady parlamentní demokracie jako základu zřízení republikánského a vyslovuje se mimo jiné pro zrušení senátu, pro volbu presidenta na zvláštním, k tomu cíli svolaném Národním shromáždění, pro konstituční uznání tak zv. teritoriální autonomie menšin atd.

Poměr mezi vládou a parlamentní oposicí jest charakterisován levicovým návrhem, aby ministr financí Czechowicz, který překročil státní rozpočet na rok 1927/28 o více než 500 mil. zl. a nevyžádal si k tomu ještě dodatečného schválení parlamentního, byl pohnán k zodpovědnosti před Státní tribunál. Tento navrh byl v sejmu projednáván dne 26. února a usneseno 219 proti 132 hlasům odeslat jej do rozpočtové komise, která má sejmu předložit definitivní usnesení. Proti návrhu hlasoval vládní blok, vládní socialisté, selský svaz Stapinského, národní strana dělnická-levice a židovští poslanci z Malopolska. Pro přijetí návrhu hlasovaly kluby levice, klub národní, Piast, křest. demokracie, národní strana dělnická a část národnostních menšin. Rozpočtová komise se pak dne 2. března usnesla, aby min. Czechowicz podal v této věci vysvětlení a aby předložil usnesení min. rady, na jejichž základě rozpočet překročil.

28. února učinil maršálek Pilsudski v senátě projev, kterým se ostře postavil proti dosavadní liché práci polských parlamentů a obhajoval vojenský rozpocet proti škrtům, které v něm učinil sejm. Maršálek také obžaloval dřívější ministry vojenství z vydávání peněz na bohaté

pitky s ženštinami z veřejných domů. Po maršálkové projevu restituovala rozpočtová komise senátu položky sejmem škrtnuté, ale již 1. března předložily levicové kluby a národní klub interpelace, domáhající se vysvětlení, jaké a kým byly defraudace spáchány, a vyslovující požadavek, aby vinníci byli vzati k zodpovědnosti. ství.

V době od 24 do 27. února meškal ve Varšavě rumunský ministr zahr. vecí Mironescu, který pojednal s ministrem Zaleskim o otázkách míru na evropském východě (uskutečnení Kelloggova paktu s Ruskem), o stížnostech polského obyvatelstva v Besarabii a o otázkách menšinových. Zdůrazněna také jednomyslnost v práci pro zachování mírových smluv.

27. a 28. února meškal v Gdansku polský premiér Bartel a min. komunikací Kühn. Tato cesta je v souvislosti s úpravou hospodářských styků polsko-gdanských.

Z československého politického života je nejdůležitější událostí posledních dnů demise ministra vyučování dra M. Hodži, podaná dne 20 února, a to především ze zdravotních důvodů Novým ministrem vyučování byl jmenován Slovák, posl. dr. Ant. Stefánek

Tukův proces vedl v posledních dnech k důležitým událostem v lůně strany ludové. Poslanci dr. Juriga a Tománek, kteří se postavili proti Tukovi, byli předsednictvem strany dne 14. února a užším výkonným výborem dne 18. února vyloučeni ze strany. Jest pravdůpodobno, ze tento krok povede k založení nové polit. strany Jurigovy a Tománkovi, kteří jsou na Slovensku osobnostmi velmi populárními. K vystoupeni ludové strany z vlády však nedojde o čemž svědčí i fakt, že na místo dosavadnído ministra unifikací dra Gažíka, který dne 27. února podal demisi, byl presidentem republiky jmenován ministrem unifikací jiný politik ludové strany dr. Lud. Labaj.

Poslanecká sněmovna čsl schválila dne 1. března v druhém čtení třetí a čtvrtý dodatkový protokol k obchodní smlouvě polsko-čsl. a ùmluvu o regulaci Olše a Petrůvky.

Kulturní styky polsko-československé

Dne 5. března uspořádána byla ve varšavském spolku slovanské kultury *přednáška prof. B. Vydry o poválečné literatuře československé.* Mladší, navštívil v stučných svysech rozvoj literárního života v Československu, na základě starších i nejnovějších literárních zjevů.

Valná hromada Polsko-československého spolku ve Varšavě konala se 28 února. Z přednesené zprávyo činnosti spolkové za několik minulých let předsedou inž. Rogowiczem patrno bylo, že činnost spolková rozvíjela se za uplynulé období dosti úspěšně. Volby nového výboru odloženy byly na dobu pozdější.

Haškův román „Dobrý voják Švejk" vyjde v nejbližších týdnech nákladem varšavského nakladatelství „Rój" v *překladě polském P. Hulky-Laskovského.*

Překladatelka Jiráskova „Gera" do polštiny, jejž zamýšlí vydati svým nákladem varšavský spolekslovanské kultury, *pí J. Jaroczyńska zemřela,* nemohouc ukončiti svých dalších prací z litera-ury česke Čest její pemátce!

Článek o *J. Kvapilovi,* šéfu Vinohradského divadla v Praze, napsala do Tygodnika Ilustrovaného *F. Szyfmanówna;* v článku jedná se o Kvapilových stycích s literaturou polskou.

OSLAVA 79. NAROZENIN PRESIDENTA MASARYKA VE VARŠAVĚ.

Čsl. Beseda ve Varšavě uspořádala dne 7. III. akademii na oslavu 79. narozenin pres. Masaryka, která se stala nejenom manifestací vřelych sympatií a lásky, kterým se náš veliký president těší mezi zdejšími čsl. krajany i mezi ostatní polskou veřejností, ale i významným projevem slovanské vzájemnosti a spolupráce. Zúčastnili se jí zástupcové všech slovanských, ve Varšavě meškajících národů, a to počtem přes 250 osob. Dostavil se čsl. vyslanec dr. V. Girsa s chotí a s celým vyslaneckým personálem, za polské min. zahraničních věcí se dostavil min. rada Pawlica, působivší svého času i v Praze, dostavil se zástupce polské vlády v přístavní samosprávě města Gdyně Bilek, za jugoslavské vyslanectví chargé d'affaires Antič a sekretář Prodanovič s chotí, za bulharské vyslanectví sekr. Karandulov, z kruhu parlamentních našich přátel poslankyně Kosmovská a posl. Cieplak, za Polsko-čsl. klub ve Varšavě předseda sen. inž. Rogowicz s chotí, za Akademické kolo přátel Československa a za zahraniční odbor polského studentského svazu dr. Borowski a t. d. Hojně byla zastoupená i širší veřejnost varšavská a dostavili se i zástupcové ve Varšavě usedlých Rusů a Ukrajinců. Besední členstvo se ovšem zúčastnilo slavnosti téměř kompletně. Slavnost byla zahájena mužským sborem, který před-

nesl státní hymny, načež přítomné uvítal předseda Besedy prof. Dr. Vydra. O Masarykovi jako vůdci čsl národa a jeho osvoboditeli promluvil tisk. attaché Ed. Parma, který nastínil hlavní zásady politické i filosofické činnosti Masarykovy. První část jeho řeči otiskujeme dnes na jiném místě. Po té učinili projevy sen. inž. Rogowicz, dr. Borowski a prof. Kurnatovski, kteří vesměs vřele oceňovali veliké životní dílo Masarykovo skládajíce přítomnému vyslanci dru V. Girsovi upřímna přání, aby se pres. Masaryk ještě dlouhá leta těšil nejlepšímu zdraví, a to ku prospěchu Čsl. republiky, Slovanstva i lidstva. Z akademie pak byl odeslán pres. Masarykovi blahopřejný a holdovací telegram. Zdařilá slavnost byla zakončena několika vybranými čísly zpěvními a recitačními, která přednesla sl. Franzlová a sl. Fischerová.

Domáci obzor

Z České Matice Školské. V těchto dnech jsme obdrželi od ministerstva W. R. i O. P. ve Varšavě výpomoc pro soukromé matiční školy powiatu dubenského, a sice pro školy v Dorohostaji Českém a Libánovce po 1000 złotých pro každou, pro školy v Moskovčině a Bocánovce po 900 zlotých pro každou a pro školu v Mlodavě I — 700 zl.

Pro ostatní dosud výpomoc vyplacena nebyla ačkoliv žádosti o podporu do ministerstva s doporučením školních inspektorů byty pro všechny školy ve třech různých powiatech zaslány najednou. Máme naději, že i pro ně výpomoc zanedlouho přijde. Všichni inspektoři slíbili nám tyto žádosti vyříditi co nejdříve. Vynikající blahovůli prokázal nám v tomto směru zejména inspektorát dubenský. *Ústřední Správa Natice.*

Sbírky ve prospěch České Matice Školské na Volyni. O sylvestrovském večírku u p Vladimíra Květoně v Hrušvici byla uspořádána sbírka ve prospěch Ústřední Matice, která vynesla 8 zl. — Pan Aleksandr Křivka, učitel ve Straklově, zaslal nám příspěvek z dětského divadla 30 zl. — Při svatbě sl. Aninky Hryzbylové v Mlodavě s p A. Flanderou z Mirohošti uspořádána sbírka ve prospěch Matice, která vynesla 30.15 zl. — V Chomoutě při svatbě sl. Odstrčilové s p. Vlad. Tomášem uskutečněná sbírka vynesla ve prospěch Matice 15 zl. — Kolo Matice v Dlouhém Poli zaslalo Matici příspěvek z divadla 13 zl. — Výbor Kola Matice v Mirohošti odvedl nám sbírku ve výši 32 35 zl., uspořádanou při svatební hostině sl. Mařenky Valové s p Václavem Glinderem. — Při svatbě sl. Marie Napierskowé s p. Theodorem Sidudem podniknuta mezi hosty různých národností členem výboru Matice p. Aleksandrem Málákem s pí Marií Prášilovou sbírka ve prospěch Matice, která vynesla 27.30. Zajímavé při této sbírce jest, že se uskutečnila ve vesnici nečeské národnosti Miluši a že hosté chutě na sbírku přispívali. — Pan Jos. Šerák z Boratína, nemoha jako čsl. příslušník býti řádným členem Matice, daroval ve prospěch Matice 10 zl. — Pan Julius Vokráčka, učitel, odevzdal od divadelních ochotníků Krupy-Hranice ve prospěch Matice 15.65 zl — Z kinematografických představení, pořádaných p. Jiřím Sněhovským v českých obcích, bylo ve prospěch Matice odvedeno: z obce Bakovec 3 zl. — z obce Kupičova 20 zl., — z obce Sklíně České 5.10 zl. a z Jezírka 4.20 zl. Všem uvedeným dárcům vyslovujeme srdečný dík. Ústřední Správa Matice.

Z VARŠAVSKÉ BESEDNÍ KRONIKY.

Zvláštní komise besední vypracovala základy pro *zřízení jubilejního fondu:* fond ten skládati se bude z příspěvků ze jmění besedního, s milodarů jednotlivých příznivců a z výtěžku z prodeje zvlástních honů, které prodávany budou Besedou. Fond ten veden bude ve jmění besedním na zvláštním účtě:

V neděli, dne 24. února, podniknuta byla *vycházka do varšavské citadely.* Vycházky zúčastnilo se přes 60 osob. Výklad podala vojenská správa citadely, která účastníkům vycházky vyšla velmi ochotně vstříc.

Besedá chystá pro nejbližší dobu *josefskou zábavu a vycházku do varšavské telefonní centrály.*

Z Českých Ozeran u Lucku. Jsem horlivým čtenářem Buditele, poněvadž není v něm takových článků, při jichž čtení padají člověku noviny z ruky a při nichž člověk neví, má-li v čtení pokračovati neb nikoliv. S velikým zájmem sleduji hospodářské články p. Flengra, a jest zajisté přáním téměř všech čtenářů, aby tak dobrých pracovníků, kteří by burcovali náš lid ze spánku, stále přibývalo. Prostřednictvím našeho listu seznamujeme se v duchu se všemi těmi osobami, kteréž ve svých článcích a básních podávají pomocnou ruku svým krajanům, nabádajíce je ke svornosti, která, bohužel, u nás nemůže dosud najíti domova. Po přečtení každého čísla kladu si otázku, zdaž aspoň některá ta dobrá myšlenka a rada nalezla ohlas u čtenářů naší osady a jiných. Především *svornosti* potřebujeme namnoze mnohem více, než jí me-

zi námi je. Také i v naší osadě. Naše mladá hasičská družina z vlastních prostředků pořídila si skladiště i inventář v ceně několika tisíc zlotých Stalo se tak při obětavosti některých občanů n. př. p Dragouna, kterýž po 2 roky poskytoval k zábavám hasičským bezplatně sál, a p. Chudoby, který rovněž bezplatně poskytl místo pro skladiště, i mnohých jiných, kteří nezištně pracují k rozvoji své družiny. Doufáme, že naše občanstvo i nadále nám své pomocné ruky neodepře a sbor náš přese všecky překážky pracovati bude pro blaho celé obce. Musíme se zorganisovati v družný celek, abychom plány všech nepříznivců zmařili. *Hasič.*

Z Pijaně u Lucku. Při svatbě p. Vladimíra Ulricha, obchodního zástupce fy R. Jozef a spol., se slečnou Aničkou Mangoltovou z Pijaně vybráno nylo mezi svatebčany na popud pana Vl. Říhy ve prospěch České Matice Školské na Volyni 40.50 zl., jež byly zaslány ústřední správě do Lucku. Novomanželům Ulrichovým přejeme mnoho štěstí na společné pouti životem.

Z Mirotína. Na Štědrý den m. r. slavili jsme s našimi ditkami — žáky nedělní školy zdařilou slavnost vánočního stromu. Jest to vzácná radost účastniti se s těmito maličkými oslav narození Spasitele. Jakou radostí naplněna jsou útlá a nevinná srdéčka těchto dítek, když mohou veřejně písněmi a básněmi oslavovati tohoto svého nejlepšího přítele Ježíška, o němž každou neděli tolik krásného slyší a jehož ideály a zásady se jim od útlého dětství do srdcí vštěpují. Naši obětaví učitelé Nedělní Besídky čili Dětského Zátiší se vynasnažují, aby svěřené jim dítky byly vedeny po té cestě, kterouž nám ukázal sám Spasitel praviv: Já jsem ta cesta, pravda i život"... Bratři a sestry! Zoveme se národem Husovým. Rádi čteme a mluvíme o našich slavných předcích, avšak zdaliž pak jsme jich také hodni? Zdaliž pak se snažíme následovati je svým mravním životem? Musíme s bolestí vyznati, že daleko jsme zbloudili od té pravé cesty. Avšak praví se, že „poznání jest prvním krokem k nápravě". Kéž by i v nás probudilo se to poznání a přivedlo nás k obrození duchovnímu a k lepší budoucnosti!

Učitelská hlídka

Otázka učitelského spolku. Redakce našeho listu obdržela tento přípis: Učitelstvo každé národnosti má svůj odborný svaz, který má účel osvětový: vydává časopisy a knihy, pořádá přednášky a také má účel lidumilný — podporuje rodiny učitelů, které zůstaly bez prostředků následkem nemoci aneb smrti svého živitele. Těch úkolů je ještě mnohém více. I my bychom mohli založiti takový svaz. Dobře by bylo, kdyby správa Matice stanovy takového svazu vypracovala a k schválení učitelům a učitelkám, kteří se zúčastní českého kursu letos v letě v Lucku, předložila. Doporučovalo by se zahájit širší diskusi na toto téma v „Buditeli".

Zenská hlídka

NAŠIM MATKÁM.

Milada Kučerová.

Již příroda sama uložila matce ten úkol, že jest první bytostí, která dává dítěti vše, čeho potřebuje.

Vedle tělesné strany dítě však potřebuje stravy duševní. Matka jest dítěti první vychovatelkou, učí je nejen prvním krůčkům, ale i prvním slůvkům, těm nejsladším, těm nejkrásnějším: tata, mama! Co jest v tom radosti i pýchy, když poprvé se ozvou ze rtíků malého robátka! Učí je i dále starostlivě, vštěpuje mu první pojmy a jak se z těchto úspěchů těší!

Dítě v mladém věku je hejčkáno a pěstěno. — Ale zda-li matka i později svému dítěti se tak věnuje, zda potom pěstuje nejen jeho tělo, ale i dušičku? Někdy snad se jí zdá, že otázky žvatlavého dítěte jsou pro ni obtíží, na něž nerada a s omrzením odpovídá. A přece v té době je ta dušička, ten rozoumek tak nenasytný, klade stále nové a nové otázky. Co vše nechce vědět, co vše nechce znát? Jsou matky uvědomělé, které děcku rozumí a rady bez trpkosti odpovídají a vysvětlují. Ale jak pohřešují se na svých dětech matky, které místo odpovědi zabručí, odbudí nelaskavým slovem i zakřiknou je, aby šlo do koutka si hráti, že matka nemá času. Po takové nemilosrdné odpovědi děcko ustrašeně se ohlíží po matce a v koutku již často přemýšlí, proč matka jest taká, když snad někde jinde u kamarádů v rodině spatřil matku k dítkám vlídnější; zda již od těchto let se duše dítěte nezatvrzuje a zda z dítěte nevyrůstá člověk s trpkou duší, sám nevlídný, pak i krutý k lidem druhým?

Co teprve pak má vyrůstati z dítěte, které místo dobrého slova zná jen bití a nadávky; v jakého člověka vyroste ten, komu jen hořké odstrkování je údělem?

Děcko vyrůstá dále do let školních a učitel je přijímá jako druhý vychovatel z ruky matčiny

tam moslána zvláštní komise, v níz budou záa má nyní dále budovati na tom, co mu matka vštípila.

Dobře dětem kterým byla matka vychovatelkou, dobrou, ale hůře tomu, které přišlo z prostředí nedobrého. Teď sedí vedle sebe! Co tu práce, co tu zkoumání, aby učitel vyzkoušel, jak daleko to srdéčko dětské je otevřeno a jak ten mozeček ve svém chápání je vyspělý. O, jak smutné je viděti tu duševní bídu dítěte zanedbaného! Učitel musí se pak chápati všemi směry práce výchovné, aby otevřel u tak zanedbaného dítěte chuť a lásku k učení. Škola to pak jest, která tento úkol po matce přejímá a působí na dítě tak, aby se z žáka jednou stal člověk opravdový, práce, ať duševní, ať tělesné se neštítící. Výchova rodinná má se školní doplňovati. A za tím na mnohých místech již doma matka čeká od dítěte pomoci; místo, aby se zeptala, co se ve škole učili, co má snad za úkol, již netrpělivě na něm vyžaduje, aby buď někam došlo, nebo něco vykonalo. Ale jak to činí dítko, které doma nemá radosti? Pomáhá neochotně, někdy i s odmluvou, poněvadž samo od matky dobrého a vlídného slova neslyší. Naopak zase laskavé matce dítě rádo vše i s ochotou učiní i samo se chápe práce, aby jí způsobilo radost.

A jak je na příklad v hospodářství v létě, kde sama matka zaujata svými starostmi, chce mít z oětí jen a jen platné síly, užitečné v hospodářství, bez ohledu na to, zda to dítěti duševně prospívá či škodí. Žádá na dítěti: „Běž pásti! — Vyváděj, — již je pozdě a jiného", slova proň nemá, ale nezeptá se ho nikdy, když se na večer vrátilo: „Cos tam dělalo, s kým jsi tam bylo", nýbrž zase jen: „Dobře jsi dobytek napáslo?" A na pastvě přece tímladší tak rádi zacházejí do společnosti starších dětí, od nich vidí a slyší, co se pro ně nehodí.

Matka má úkol velmi zodpovědný: musí býti nejen vychovatelkou vždycky vlídnou, ale musí také často napravovati, co špatné vlivy v její výchově děcka poškodily. My na Volyni zvláště potřebujeme dobrých matek.

Různé zprávy

Ctenářstvu. Vzhledem k přání mimořádné schůze Č. M. Školské, konané 18. listopadu v Dubně, aby se pracovalo k sjednocení naší větve a vydával jeden časopis, sešli se zástupci obou vydavatelských družstev dne 20. ledna v Kvasilově, aby se společně o další činnosti uradili. Zástupci družstva „Buditel" podali návrh, aby se obě družstva spojila v jedno a vydávala jeden řádný časopis, při čemž by si každé družstvo urovnalo svoje hmotné záležitosti samo. Návrh tento byl členy družstva „Hlasu Volyně" zamítnut, a proto další rokování neslo se jen k tomu, aby z obou časopisů byly odstraněny všeliké útoky a polemiky. Obě družstva se zavázala občas se scházeti ke společným poradám a připravovati půdu pro vzájemnou dohodu v budoucnosti. Buditel se vynasnaží, aby se v dozírné době stal týdenníkem. Vydavatelské družstvo Buditele.

SLOVO K ČTENÁŘŮM.

Skoro pravidelnou rubrikou se stává naše slovo k čtenářům, téměř v každém čísle jsme nuceni obraceti se k těm, kteří dosud nezapravili dluhované částky na předplatném. Nejspíše si štenáři neuvědomují, co obtíží a nesnází působí taková liknavost odběratelů; administraci přibývá práce, kterou by jí čtenáři mohli ušetřiti a která by mohla býti věnována úsilovnému zlepšení časopisu, jeho přesnému a pravidelnému doručování a snad i jeho častějšímu vycházení. Jen na vás záleží, má-li se z našeho časopisu státi týdenník! Při trochu dobré vůli dalo by se snadno sorganisovati rychlé vybírání předplatného. Snad byste si mohli pro jednotlivé osady zvoliti důvěrníky, kteří by ve svém působišti dbali o řádné vybírání příspěvků a hromadně je zasílali administraci.

Uvořením takové sítě důvěrníků velmi by se zjednodušila manipulace vybírání, dodržovaly by se přesné termíny, odběratelé by se nemusili namáhati odesíláním peněz a časopisu by bylo pomoženo. Přemýšlejte o tom a přiložte ruku k dílu! Hlavní podmínkou řádného vycházení časopisu je dobrá základna hospodářská; té je možno dosíci jedině tím, plní-li každý čtenář své povinnosti k němu a pravidelně platí předplatné. Není nám jistě příjemno, musíme-li stále a dosud bohužel s tak malým úspěchem upomínati své čtenáře; ušetřete nás této úlohy a pomozte nám v naší práci *svědomitým dodržováním svých* závazků! Pak tím spíše budete moci chtíti plnění závazků s naší strany. *Redakce a administrace.*

Měď na Volyni? V jednom z denních listů čsl. se objevila správa o tom že ve státním zemědělném ústavě ve varšávě bylo jednáno o objevení mědi na Volyni u Rovna. Soudí prý se, že tam bude větší vrstvy a bude prý tam poslá-

na zvláštní komise v níž budou zástupci ústavu a vlády. Očekáváme, že se námo tom dostane bližších zpráv.

Nase obrázky

První obrázek představuje skupinu mládeže z Českého Boratina s pp. Balabanem a Světlíkem v čele. Obrázek, pořízený v době, kdy kvete šeřík, jest dokumentem pěkné družnosti naší mládeže volyňské.

Druhý obrázek představuje hospodářské budovy p. Jana Nováka v Hulči České. Tento snímek jest opět výmluvným svědectvím naší kultury, kterou se volyňský Čech může pochlubiti.

Národní hospodářství

SVĚTOVÁ SKLIZEŇ BRAMBORŮ ZA ROK 1928.

Podle statistických dat Mez. rolnického institutu značně se změnily v r. 1928. poměry ve světové sklizni bramborů. V Německu sklidilo se o 40 mil. kvintalů více než v dřívějších letech, téměř tolik, kolik činil rekord v r. 1925. (417 mil. kvintalů.) Rovněž hojná úroda byla ve ákandinávských zemích, ale neměla velikého vlivu na evropskou produkci; v Dánsku tvořila loňská sklizeň 224.9% sklizní minulých. Proto celková čísla evropské produkce byla příznivá, o 2.5% vyšší než průměr posledních 5 let. Uvedena data od r. 1922, jak se jeví průměr sklizní v jednotlivých letech a státech:

	R. 1928	*1926*	*1922/26*
Německo	144.9	134.1	131.7
V. Britanie a Irsko .	181.5	151.4	160.2
Holandsko	210.9	146.0	178.2
Švédsko	131.6	67.7	113.3
Dánsko	203.2	78.7	140.0
Norsko	188.7	121.2	165.4
Polsko	113.0	132.0	121.0
Francie	74.4	117.1	88.0
Československo . .	101.9	140.1	107.0
Belgie	180.0	146.6	193.7
Italie	42.1	55.0	55.7
Španělsko.	87.9	117.0	88.5

Vidíme z tohoto přehledu, že v zemích s velkou produkcí — kromě Polska, Československa, Francie a Německa — sklizeň byla menší než v některých státech sev. a sz. Evropy. Celkem dosáhla evropská produkce čísla kolem 1196 mil. kvintalů proti 1294 mil. kvint roku 1927 (který byl neobyčejně úrodný) a proti 1167 mil. kvintalů průměrné sklizně z let 1922/26, takže je o 5.3% menší než produkce r. 1927 a o 3.8% vyšší než průměrná produkce v r. 1922/26.

CENY OBILÍ V POLSKU I ZA HRANICEMI.

Průměrné týdenní ceny čtyř hlavních druhů obilí jevily se od 4. do 10. února t. r. podle dat bursy Zbożowo-Towarowej ve Varšavě při 100 kg ve zlotých takto:

Trhy domácí:

	Pšenice:	Žito:	Ječmen:	Oves:
Varšava:	45.87	35.84	35.12 1/2	34.12
Lvov:	47.75	34.50	37.50	32.50
Krakov:	47.30	35.75	37.00	35.95
Poznaň:	43.70	33.80	34.62 1/2	30.75

Trhy zahraniční:

	Pšenice:	Žito:	Ječmen:	Oves:
Praha:	48.58	44.88	46.33	45.14
Brno	48.05	43.82	43.03	43.56
Hamburk	48.33	44.75	39.03	36.80
Berlín	46.10	43.68	47.49	43.40
Liverpool	46.90	—	—	40.25
Vídeň:	45.43	41 88	49.38	42.93
New York	47.08	45 04	—	36.05
Chicago:	42.58	40.30	—	31.59
Buenos Aires	37.05	—	—	30.51

BESEDY „BUDITELE“

MUŽEM BUĎ!

Jiří Rebl.

Když mužem jsi, tož mužem buď!
Ne loutkou danou do zmaru,
jíž osud strká sem a tam
po vůli své a rozmaru!
Bojácným psem náš osud jest,
jenž štěká sic, však uteče,
jak z ostra se naň podíváš:
nuž, nedej se mu, člověče!

Když mužem jsi, tož mužem buď!
Měj zásady — a víru měj
a těchto braň, a třeba-li,
i krev svou za ně v oběť dej!
Radš stokrát zapři život svůj:
než abys zapřel sebe sám —
a třeba život utracen —
jen čest když ryzí zbude nám!

Když mužem jsi, tož mužem buď!
Všem vichrům zuřivým se směj
a jejich snaze zběsilé
se nikdy, nikdy nepoddej!
A jsi-li jenom trávy stvol,
tož schyl se, ale nepovol!
A jsi-li v bouři žití dub,
nech blesky bít, však neustup!
Jen mužem buď, jen mužem buď!

ČERT VZAL PANA PROCHOROVA.

Přišlo to tak nenadále a nikdo tomu nechtěl věřit. Nu — žijeme přece v osvíceném století, ne? A Prochorov byl presidentem „Kazaňské a orientální banky" a členem správní rady „Rostovských železáren a s." a mnoha jiných. Dokonce i vicepresidentem obchodní komory a členem výboru Průmyslového klubu. Člověk vážený, zámožný. — Tehdy, kdy se jednalo v Berlíně o velkou transakci pro západosibiřské platinové doly, byl expertem. — Jak říkám... Prochorov, to bylo jméno, které znali všichni vrchní číšníci nejelegantnějších restaurací a grillroomů hlavního města.

Tedy jak to vlastně přišlo? Redaktor Kuzma Mikuščin seděl v zadní řadě lavic zasedací síně „Kazaňské banky" a okusoval tužku, neboť Prochorovovu řeč dostal už napsanou a věděl, že z ní může dát tak nanejvýše dvacet řádek. Řečnění byla Prochorovova slabost, měl krásný baryton, pěstěné vousy, jež mu dodávaly výraz proroka. Za předsednickým stolkem se vyjímal skvěle. Chvílemi se mu i zachvěl hlas, mluvil-li o zemřelých členech správní rady. Jako o Sikulinovi! Vždyť přece každý věděl, že ti dva byli největšími nepřáteli, že jejich nepřátelství bylo rodové, zděděné, že v pozadí stála žena... A přece Prochorov mluvil tak dojemně, že starším členům správní rady zvlhly oči. Bylo to zrovna v tom místě, kdy Prochorov zdůrazňoval přílišné daňové zatížení:

„Daňové břemeno je rok od roku tíživější a všechny průmyslové podniky, námi kontrolované, zápasí s obtížemi při kalkulaci, neboť nízká kupní schopnost širokých vrstev konsumentských nedovoluje nám kalkulovati daně plnou hodnotou, takže musíme k jejich úhradě sahati namnoze přímo na reservy."

Nebylo to sice pravda, neboť každý věděl, že na sibiřské transakci banka vydělala těžké miliony, ale bylo nyní obvyklé při valných schůzích naříkat na vysoké daně. Leč to je už lhostejné. Neboť v tom okamžiku, kdy Prochorov dokončil větu a zdvihl sklenici vody, aby svlažil hrdlo — odnesl ho čert. Ano — tak docela, jako by šlo o jeden bod programu. Ani se nesetmělo, ani žádný hrom, nebo tak něco... Jak to vlastně bylo? Redaktor Kuzma Mikuščin viděl, jak se za Prochorovem objevilo něco šeredného, chlupatého, jako medvěd. Myslel, že je to snad šofér v chlupatém kožichu, nebo tak něco. Zdá se, že i všichni ostatní přítomní si to mysleli, neboť nikdo nevykřikl, nikdo se nepohnul. Až tu najednou Prochorov zbledl a v příštím okamžiku bylo viděti, jak stržen jakousi příšernou silou se vznesl nad předsednický stolek a v objetí oné černé potvory vyrazil oknem, které roztříštil i s rámem a příčkami. To vše trvalo však co bys do tří napočítal.

Mikuščin přiběhl do redakce bez dechu a okamžitě vyhledal šéfredaktora. Ilja Vasilev je rozvážný muž. Vyslechl Mikuščina trpělivě; když vyprávěl o čertovi, trochu se polekal, ale jenom zcela malounko. Vzal redaktora za obě ruce a dlouho mu hleděl do očí. Mikuščin byl bled, rty se mu třásly rozechvěním, oči mu těkaly...

„Kuzmo Iványči, jděte si lehnout! Jděte si lehnout a odpočiňte si. Jste přepracován; pošlu k vám lékaře."

„Iljo Pavloviči, zapřisahám vás, že mi nic

není. Nepiji vůbec alkohol, nejsem opilý, nejsem přepracován, nezbláznil jsem se. Prosím vás, telefonujte do „Kazaňské banky" a zeptejte se."

Vasilev chvíli přemýšlel, pak vzal mikrofn a zavolal „Kazaňskou banku."

„Halo! Tady redakce „Obzoru." Šefredaktor Vasilev. Prosím vás, copak to bylo dnes s vaší valnou schůzí? Ano, Prochorov. Co pravíte? Že za zvláštních okolností se vzdálil... Jak to ale? Hledali jste? Policie, ano, rozumím. Pošlete úřední zprávu sami... Dobře. Děkuji vám."

Odloživ mikrofon, zahleděl se Vasilev na podložku na svém stole a chvíli přemýšlel, neodpovídaje na otázky Mikuščinovy. Konečně zdvihl zrak a dívaje se do neurčita, řekl svým určitým, jistým hlasem:

„Tedy něco se stalo. To je jisté. Ale starý Prochorov je prevít a nerad bych mu nalítl. Víte — tu historii s čertem zapomeňte, nerad bych, aby se našemu listu celý svět vysmíval. Až budete o věci sám přemýšlet, pochopíte směšnost své domněnky... Jste nábožensky založen? Bez vyznání? No tak přece uznáte, že o nějakém čertu nemůže býti ani řeči. — Že jste ho viděl na vlastní oči nic neznamená. To může býti sugesce. Ale ovšem — proč by ne? Co pravíte? Že všichni viděli? Nu — a neslyšel jste nikdy o fakirech, o davové sugesci? Ne, příteli — s tímhle mi do listu nechoďte. Dáme úřední zprávu, kterou si sami pošlou a uvidíme, co se z téhle komedie vyvine." A Vasilev vzal do ruky večerník, což bylo neklamným pokynem, že nemíní o věci dále diskutovat.

Mikuščin odešel k nočnímu redaktorovi a vyložil mu celý případ, připouštěje možnost davové sugesce. Noční redaktor, který horoval pro detektivní historie a měl rád věci tajemné, doporučil mu, aby z toho udělal besídku pro list. Nikoho nejmenovat — jiná jména, jenom naznačit charakteristikou osoby.

Mikuščin neuspokojen zavolal kolegu v redakci „Jitra". Co dají o Prochorovi. Úřední zprávu? Jenom? A co o tom — no, o tom záhadném zmizení? Nic!? Policejní zpráva, ovšem. Ale jejich referent přece byl při valné schůzi? Nebyl právě v sále? Ale slyšel tedy od lidí.. členové správní rady, akcionáři... Nikdo nechce nic říkat?

To by v tom čert... Ne, čerta nechme stranou, pomyslel si Mikuščin a v náhlém návalu zuřivosti se rozhodl telefonovat všem členům správní rady, které viděl ve schůzi.

Za hodinu odložil mikrofon docela zmaten. Nikdo nic pořádného nevěděl. Jeden viděl Prochorova odejít,jiný připouštěl, že vyskočil oknem, třetí v tom okamžiku něco psal a o ničem neví, někteří mluvili záhadně jako Pythie...

Pozdě v noci přišla z „Kazaňské banky" zpráva o va né schůzi, ve které stálo jen, že „pro náhlou nevolnost předsedajícího převzal řízení místopředseda..." A co policie? Starý policejní rada Melchin dostal oznámení, že president Prochorov zmizel záhadným způsobem z banky, v bytě není, ani v místnostech, kam obvykle dochází. Ale banka prosí, aby se zatím o věci nepsalo, protože by to mohlo míti nepříznivý vliv na bursu, ač není nejmenšího důvodu k obavám... A tak dále.

Mikuščin odešel k šéfredaktorovi po druhé. Co bude s „Kazaňskou bankou"? Není snad za tím nějaká malversace, nebezpečí krise nebo něco takového? — To je možné, připustil šéf, ale zatím nic nevíme a šířiti nějaké poplašné zprávy... Počkejte do zítřka, neuteče nám to.

Za dva dny už se vědělo, že Prochorov zmizel a noviny měly o tom dlouhé články. Také o náhlé revisi v „Kazaňské bance", která však nezjistila nic, co by mohlo na obchody banky vrhati nepříznivé světlo. Ale o případu s čertem nic. Což by nikdo nebyl pozoroval? Mikuščin který byl již nervosní, nejedl a nespal, rozhodl se navštívit místopředsedu „Kazaňské banky" Maslova.

Poseděl dlouho. Neboť Maslov, ač nebyl muž příliš hovorný, pravý opak Prochorova, se rozpovídal:

„Víte, příteli redaktore, věc je podivná, skoro bych řekl záhadná. Mohl bych odpřisáhnout, že jsem vdiěl čerta — no a vidíte, také jiní to tvrdí, však vy sám. Šeptá se to po městě... Ale pohleďte — můžete napsat do vašeho listu článek s titulem „Čert odnesl Prochorova"? Mohu já prohlásit jako místopředseda banky a jako člen vládní komise pro zjišťování výrobní statistiky — čert vzal Prochorova? Víte co by nám řekli? Zbláznil ses, baťuško! Není čertů! Babský tlach! Ano, to by nám řekli a možná, že by Nikolaja Vladimíroviče Maslova pěkně vyhodili i z vlastní komise i banky... Jdi si — věříš-li v čerty, beztak jsi nějaký divný patron. Možná, že by i psychiatra zavolali a... Ne, ne, příteli redaktore! Není žádného čerta — a třeba jsme ho i viděli — jsme přece moderní lidé. A pak víte, docela důvěrně — znal jste snad Prochorova? Divný člověk — takový nezřízeně odvážný. Spekulace!! O, pane, kolikráte jsme ru-

kama lomili, revolvery prohlíželi, — až to praskne... No a vidíte, nos měl Prochorov... bursa jako by podle něho tancovala. Čertův chlapík! Čertův... Hm. Víte — za starodávna by se řeklo, že se zapsal čertu... ha, ha... Babské tlachy všechno. Není čertů!"

A tak se stalo, že vzal čert pana Prochorova před zraky dvaceti akcionářů a redaktorů a nikde o tom nebylo ani zmínky. Proto jsme tuto historii zaznamenali, jak nám ji vypravoval přítel redaktor Mikuščino. Ale Mikuščin poslední dobou mnoho pil a byl-li opilý, vyprávěl všelijaké nesmysli o čertech; takže ani nevíme, možno-li mu vše věřit.

N. J. Goljubin.

Předplatné v Lucku

přijímá: Česká Matice Školská, Jagiellońska 16, šekový účet P. K. O. 80890.

Ve Varšavě:

Drukarnia „Rola" Jana Buriana, Mazowiecka 11, šekový účet P. K. O. 1704.

Ceny předplatného:

na půl roku zl. 5.20, na čtvrt roku zl. 2.80. Do ciziny: na půl roku zl. 7.—, na čtrv roku zl. 3.75. Cena jednotlivého čísla je 50 gr.

Ceny oznámení:

Celá strana zl. 120.—, půl strany zl. 70.—, čtvrt strany zl. 40.—, osmina strany zl. 25.— dvanáctina strany zl. 20.—, šestnáctina strany zl. 15.—. Při častějším inserování slevy.

Zodpovědný redaktor: **Josef Welk**, Łuck, Jagiellońska 16.
Vydavatel: Drukarnia „Rola", Jana Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11.

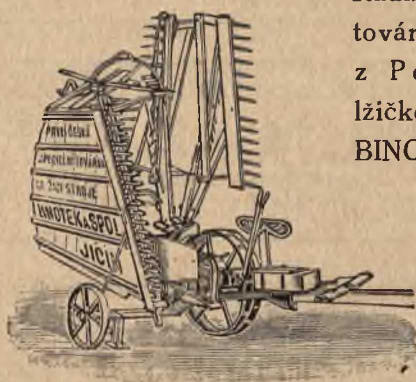
NAŠIM ROLNÍKŮM K NASTÁVAJÍCÍ JARNÍ SEZONĚ:

Namáhavou jarní práci v poli ulehčí Vám výborné české OCELOVÉ PLUHY, KULTIVATORY, PLEČKY A KRACLE DO CHMELNIC „Červinka & Čihák" které prodáváme se značnou slevou.

Staré přísloví praví: „JAK ZASEJEŠ — TAK SKLIDÍŠ!" Proto šetrný a rozšafný hospodář hledí sobě zakoupiti dokonalý, lehký a úsporný **SECÍ STROJ.**

Radíme Vám proto, abyste před koupí stroje navštívili naše tovární sklady a na místě se přesvědčili, že Schulzovy z Peček, české **SECÍ STROJE** válečkové lžičkové, s přístroji k setí jetele, neb bez něho, KOMBINOVANÉ SECÍ STROJE, k současnemu setí obilí a umělého hnojiva, jsou skutečně nejlepší.

Budete míti dobrou úrodu!

Pamatujte proto, abyste si zavčas zakoupili originál zdokonaleného a osvědčeného českého

KNOTKOVA ŽACÍHO STROJE mod. 1928

s ocelovým širokým okružím (věncem), na němž hrábě volně a lehko i při rychlé jizdě se pohybují a bez prudkých nárazů přesně a krásně hrsti odebírají. Mají rychle rozkádací vál a odnímatelné polní kolečko na válečkovém ložisku, s náboji na západku. Jest dokázáno, že orig. nové KNOTKOVY ŽACÍ STROJE se širokým ocelovým věncem jdou lehounce a při pilné práci neprasknají, jak stroje z jiných továren: Takovéto, jakož i jiné stroje a nářadí obdržíte levně a s plnou tovární zárukou u firmy

Tovární sklady hospodářských a mlýnských strojů

Rudolf Jozef a Spol.,

v ZDOLBUNOVĚ,

ul. Kościelna č. 4.

Telefon č. 17

Telegr.: JOZEFPOL, Zdołbunów.

mlátičky „Bratří Jouzové"

motory „Lorenz"

Drukarnia, „Rola" J. Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11